

VÄNBREV

St DOMINIKUS KLOSTER I RÖGLE

- Julen 2008 -

Mirjam, Israels dotter

en betraktelse från Jerusalem

Den lilla synagogan till vilken jag inbjudits är ett ganska tråkigt rum som påminner om vilken hobbylokal som helst - med undantag för Arken med Torarullarna, placerad vid östra väggen. Jag är i Jerusalem och skall få delta i avslutningen av lövhyddohögtiden, "Den åttonde dagen", dagen som ses som ett förebådande av det eviga livet.

Högtiden kallas även för "Torans glädjefest", för vad är mer naturligt när man firar "den kommande världen" än att man gläder sig över Toran, Guds Ord, som fanns före världens skapelse och som är folkets eviga arvedel? Denna kväll dansar man med Torarullarna. Efter kvällsbönen försvinner männen ut på gårdsplanen för sin dans medan kvinnorna tar hela synagogan i besittning. Det finns mer än en uppsättning Torarullar, alla förvarade i vackra, konstfärdigt broderade tyghöljen.

Vi bildar flera ringar runt den kvinna som står i mitten och bär Torarullarna. Hon dansar själv runt med dem, medan hon samtidigt leder sången.

Lyckliga är ni, Israel, lyckliga är ni, ty er har Gud utvalt och i Sinais öken gett er Toran till arvedel!

Jag vill jubla och glädja mig på Torans glädjefest, på den dagen kommer Davids ättling, på Torans glädjefest.

Toran är livets träd och skänker liv åt alla, ty hos dig är livets källa.

Kraften och skönheten hos dessa kvinnor är närmast trollbindande. Det är som att ett speciellt sken kommer från deras ansikten, och det får mig att tänka på Mose när han kom ner från Sinai berg efter att ha talat med

Gud. Allt hos dem vittnar om en djup förvisning av att vara *utvalda*: hållningen, leendena, deras starka röster, ja till och med kläderna! Jag fascineras av deras vackert knutna huvudsjalar, broderade hattar, sirliga örhängen, konstfärdiga halsband, färgglada västar och fotlånga kjolar med guld- och silvertrådar. Det är så sensuellt och fysiskt kvinnligt som det är möjligt, men utan att vara utmanande eller förföriskt. Deras kroppar är som helgedomar som tar emot och bär upp Arken! Är det de som dansar med Ordet, eller Ordet som dansar med dem? Deras snabba fötter, som flyger som hjortklövar över golvet, är Torans egna fötter! Och Ordet är i deras händer, i deras mun och hjärta.

Några kvinnor bär sina små barn knutna på ryggen eller höften. Ett av dem tycks inte vara mer än några dagar gammalt. Dess huvud gungar av och an som på en liten trasdocka; ögonen och munnen är vidöppna. Men inte ett skrik! Mamma virvlar runt, lätt som en fjäder, men ändå kraftfull; enkel som en liten flicka, men samtidigt passionerad. Hon är som i innerlig bön - nej, inte "som" i bön, det är bön! - och i armarna bär hon för en stund de stora Torarullarna som verkar nästan större än hon själv. Hon lutar sitt huvud mot dem och blundar, så som barnet lutar sitt huvud mot hennes rygg. Den lille pressas hårt mot henne. Kropp mot kropp kommuniceras den gudomliga glädjen, Guds kärlek till sitt folk, från mor till barn. Vilken upplevelse för barnet! Aldrig har jag sett en vackrare bild av ömheten. Aldrig skådat en mer verksam katekes.

Ingen tro är så fysisk som den judiska. Deras sånger och danser är som ett kropparnas Credo. Torarullarna går från famn till famn, och kvinnorna turas om att leda sången. Vissa ser ut som Mirjam efter vandringen genom Röda Havet: triumferande, vilda, extatiska profetissor. Andra ser förlägna och rörda ut, kanske som Rebecka när hon dolde sitt ansikte bakom slöjan. Några ser ut som visa matriarker eller som nobla drottningar med högburna huvuden. Sara, Judit, Deborah, Esther alla är de här! Jungfru Maria sammanfattar dem alla.

Judinnan Maria

Här i kväll blir det alldeles tydligt - synbart! - för mig att Jungfru Maria var allt annat än en blek staty i en nisch! Hon är en furstedotter som stampar takten i golvet medan hennes ande jublar över Gud.

*Min själ prisar Herrens storhet,
min ande jublar över Gud min frälsare.
Han har vänt sin blick till sin ringa tjänarinna,
från denna stund skall alla släkten prisa mig salig.*

Jag har glömt det mesta av vad som sjöngs denna kväll, men kraften går inte att glömma. Det är med en sådan kraft jag tror att Maria sjöng sitt *Magnificat*. Hennes ord sammanfattar känslan som dessa kvinnor utstrålar: vissheten av att vara älskad och den spontana, fria

responsen på en sådan nåd. Även hos Maria kommunicerades den gudomliga glädjen kropp mot kropp. Hon tog Elisabet i famnen och Johannes, som Elisabet bar i sitt sköte, började dansa!

Här, denna kväll, kommer jag nära en levande och "vibrerande" tro, en djup och intensiv gudsrelation. Det blir uppenbart för mig att vår relation till Fadern genom Kristus, Ordet, inte ersatt eller upphävt judarnas unika och privilegierade relation till samme Fader, genom Toran. Toran är "Livets träd" genom vilket det eviga livet skänks på nytt, och dess bud är den plats där "jord och himmel möts". Judarna kallar Toran för "Livets och Sanningens Tora", den är helt enkelt Vägen till Livet. När Jesus säger att han är "Vägen, Sanningen och Livet" förstår vi att han menar att han är den levande Toran. Och Ordet blev kött.

Det konkreta, kroppsliga livet är platsen för mötet mellan Gud och människa.

Det är lätt att inse att det måste ha varit en judisk kvinna som tog emot Ordet så radikalt att hon blev havande med det. Och Inkarnationen kan inte ha gjort Maria mer desinkarnerad än de kvinnor jag möter denna kväll! Hon är och förblir en kvinna av kött och blod, en judisk kvinna. Andlighet betyder inte immaterialitet, helighet innebär inte att sväva i en vag mystisk dimma några centimeter ovanför golvytan, detta om något kan judarna verkligen lära oss. Guds härlighet, *kavod*, betyder *tyngd*, vikt, betydelse. Det konkreta, kroppsliga livet är platsen för mötet mellan Gud och människa.

Maria!

Maria, den obefläckade, avlad utan synd, evigt jungfru, himmelens drottning, du kyska moder - hur skall vi kunna ta till oss dessa titlar? Vad har de med oss att göra? Och med dig, Mirjam, Israels dotter? Skulle din jungfrulighet gjort dig mindre kroppslig, mindre verklig, mindre sensuell och passionerad? Absolut inte!

Som judinna kände Maria sitt värde som kvinna. Hon visste att kroppen, och därmed även sexualiteten, åtnjöt den allra högsta värdighet. I skapelseberättelsen berättas att man och kvinna skapats till Guds avbild. Genom den själsliga och fysiska harmoni och enhet som var menad att råda mellan dem skulle de återspegla något av Guds eget väsen.

Men det fanns förstås ett villkor för detta: I de hebreiska orden för man och kvinna, *ish och ishah*, ingår de två viktigaste bokstäverna för Gudsnamnet, *yod* och *he*.

Hur skall detta ske? Jag har ju aldrig haft någon man.

Skulle man ta bort dessa två bokstäver från *ish och ishah* återstår bara ordet *esh* som betyder 'eld'. Om Gud inte är närvarande i föreningen mellan man och kvinna kommer de att förtära varandra såsom av eld.

Den judiska traditionen berättar att de två keruberna som stod över Arken i templet var vända mot varandra och att den enes ansikte var feminint och den andres maskulint. Det är inte en slump att bilden för kärleken mellan man och kvinna är placerad i det Allra Heligaste. Föreningen mellan man och hustru betraktas som en gudstjänst; det finns *ingenting* som är heligare och renare.

Maria – den nya Abraham

Så låt oss inte tro att Maria var helig och ren därför att hon var jungfru och födde sin Son utan att ha haft sexuell förbindelse med en man. Låt oss inte heller tro att hon förblev jungfru därför att hon inte var fullt ut en mogen och känslig kvinna.

Det genombrott som sker när Maria blir Guds Tabernakel och Gud och människa förenas i hennes moderliv kan inte vara resultatet av ett "nej" - nej till kroppen, nej till njutning, nej till känslighet och passion. Det är snarare ett våldsamt passionerat 'ja', ett nytt steg av en människa, en kvinna, i Abrahams fotspår.

Abraham var den som rycktes upp med rötterna och fördes ut på oupptrampade vägar. Han lämnade land och familj, färdades genom ödsliga och sterila ökenstråk och kallades att offra inte bara sitt förflutna utan även sin framtid: sonen Isak, bäraren av Guds löften. Abraham sa 'ja' och kastade sig handlöst ut för trons stup: förlorade allt. Så vann han tusen och åter tusenfalt igen, ättlingar talrika som stjärnorna på himlen. Med Abraham hade Gud äntligen nått fram till människan; kontakten var upprättad. Den gamle patriarken är trons upphovsman, mönstret för all fruktbarhet.

Och Maria följer efter, som en ny Abraham. Hon är drottning, inte därför att hon är söt och har krona på huvudet, utan därför att hennes trosakt möjliggjorde ett nytt genombrott i människosläktets historia. Hennes 'ja' till Gud kunde inte vara av en mindre radikalitet och mindre kraftfullt än Abrahams: det innebar också att ta sig fram på oupptrampade stigar och i oländig terräng, utsatt och utan hållpunkter. Maria skulle alltid förbli jungfru.

I "Jakobs protoevangelium" som är det äldsta av de så kallade apokryfiska evangelierna, berättas om hur Maria mycket ung avlagt ett kyskhetslöfte och vigts åt Gud i Templet. Josef var en änkeman som accepterat att ta Maria under sitt beskydd. Åt henne anförtrodde han sedan vården av barnen från sitt första äktenskap. Den här typen av texter har ibland avfärdats som ren heresi medan de i andra sammanhang tagits på blodigt, bokstavligt allvar. Sanningen ligger kanske någonstans mitt emellan. Att spår av dessa traditioner lever kvar i katolsk liturgi tyder på att det funnits ett slags "trons sjätte sinne" för att de rymde korn av sanning. Kanske handlar det om den typ av sanning man finner i de judiska *midrashim*, tolkningar av Skriften genom historier, anekdoter och liknelser?

Även inom ortodoxin hålls traditionen från protoevangeliet levande. I den ortodoxa kyrkan i Nazaret kan man i taket se en väldig ikon som skildrar den Heliga Familjens flykt till Egypten och där ytterligare ett barn - en äldre halvbror till Jesus - vandrar tillsammans med Josef bredvid åsnan.

Men vi behöver inte söka i apokryfiska texter för att finna stöd för tanken att Maria kan ha lovat sig själv till Gud, totalt och radikalt, redan före bebådelsen.

Hur skall detta ske? Jag har ju aldrig haft någon man.

Marias fråga är ändå ganska förbryllande. Hon var ju förlovad, och inom en snar framtid skulle Josef ta henne till sin hustru. Det fanns absolut ingen anledning att fråga *hur det skulle gå till* för att bli havande. Maria var inte den första kvinnan i folkets historia som tagit emot ett himmelskt budskap om en mirakulös födelse. När Sara födde den utlovade sonen var Abraham dess fader.

Men varför alltid jungfru? Hur kan något som är en stympning av det allra heligaste och mänskligaste i det egna livet upphöjas eller vara eftersträvaransvärt i sig? Det är just detta som är hela mysteriets kärna.

Vi kan stånga oss blodiga mot berättelsen om Abrahams offer av sonen Isak. Vilken osmaklig gudsbild! Vilka barbariska rester av en primitiv religiositet! Men har vi tillräckligt länge brottats med texten - och dess oundvikliga genklang i vår egen verklighet - måste vi förr eller senare böja oss för ett tillvarons mystiska mönster: Det är genom att acceptera sönderslitenhet och undergång som människan finner en fruktbar väg i en trasig och söndersliten värld. Vissa människor går längre än andra på denna väg. Maria gick längst.

Det är på denna nivå, tror jag, som vi kan förstå sanningen om Marias jungfrulighet. Hon kallades till en väg som av hennes eget folk betraktades som ett brott mot Guds främsta bud, nämligen att vara fruktbar och uppfylla jorden. Kunde det finnas en djuparesönderslitenhet och en brutalare alienation och ensamhet? Själv tror jag att hon, liksom Abraham, accepterat denna "död", denna sterilitet och vanmakt,

innan Gud bröt igenom för att skapa något nytt: ett folk!

Marias väg gick vidare. Omkring trettiofyra eller trettiofem år senare gick hon mot en ny trons höjdpunkt. Hur gammal kan hon ha varit? Fyrtioåtta eller fyrtionio år kanske. Just den ålder som för varje kvinna symboliserar en vändpunkt i livet, en slags yttre död och en kris som kan kräva den allra högsta andliga beredskap. Vid korset sammanfattar Maria all den smärta som överhuvudtaget är möjlig för en människa. Druvan krossas, pressas, tillintetgörs. Svärdet tränger ner till själens rot.

Och i det ögonblicket uttalar Maria det ord som möjliggör det yttersta genombrottet: hon säger 'ja'.

Detta 'ja' klingar som ett rent skapelseord mitt bland urtidernas översvämmande kaosmakter; doftar som en utslagen lilja i påskaftonens blodsunkna, kvävande

mörker; uthärdar som den ende väktaren på Jerusalems murar när hela helvetet belägrar staden.

Det är ur detta 'ja' som jag kan förstå bilden av Maria som "himmelens port". I hennes efterföljd kallas vi att ge vårt eget 'ja' vid den punkt i livet då svärdet går till roten av vår varelse. Och så får vi se himmelen bryta fram.

Marias skönhet föregår uppståndelsen. Hon är det "sabbatsljus" som hon själv tänt varje fredagskväll under hela sitt liv för att hälsa sabbaten välkommen. I påskaftonens mörker strålar hennes inre ljus: tron som snart skall mättas och uppgå i ljuset som bryter fram ur graven. Strålände som solen drar hon sig sedan tillbaka från den historiska scenen.

Men hon är och förblir Mirjam, Israels dotter.

sr Sofie o.p.

Kära vänner!

Med denna meditation över Maria vill vi önska er en God Jul och ett Välsignat Nytt År. Vi tackar er för året som gått, för er vänskap och ert stöd, för era gåvor och böner. Ni förblir alla i vår bön under denna jul då vi, tillsammans med Maria, tar emot Frälsaren på nytt i våra liv.

Era systrar i Rögle

.....

Rögle klostets vänkrets vill vara en länk mellan systrarna och dem som känner sig knutna till klostret. Systrarna innesluter på ett särskilt sätt vännerna i sina förböner, och genom klostrets program och vänbrev ges information från klostret två gånger per år. Vänkretsen är inte en sammanslutning med organisation eller sammankomster. Medlemskap förpliktar inte till årsmöte eller dylikt. Vi ber endast om en årlig gåva för porto och tryckkostnader. Eventuellt överskott kommer att gå till konkreta ändamål som på ett eller annat sätt kommer medlemmarna till godo, och som vi berättar om i vänbrevet. Vill du bli medlem, sätt in en gåva på systrarnas postgiro, 43 77 84 - 2, och skriv tydligt namn och adress.